

Program:

Eugene Gigout (1844–1925):

Grand Choeur Dialogue

pro žest'ový kvintet, tympány a varhany

Felix Mendelssohn-Bartholdy (1809–1847):

Herr, nun lässest du deinen

Diener in Frieden fahren

op. 69/1 pro smíšený sbor a capella

Žalm 43 "Richte mich, Gott"

op. 78/2 pro smíšený sbor a capella

Jiří Ropek (1922–2005):

Variace na "Victimae Paschali

laudes"

pro varhany

Eduard Tregler (1868–1932):

Missa Jubilaei

op. 2 pro smíšený sbor, žest'ový kvintet a varhany

Kyrie

Gloria

Credo

Sanctus

Benedictus

Agnus Dei

účinkují:

Miloš Macháň, Jan Verner – trubky

Ondřej Motal, Marek Horký – trombóny

Jiří Genrt – tuba, **Pavel Rehberger** – tympány

Komorní sbor **Bach-Collegia Praha**

Linda Sítková – varhany

Jiří Mátl – dirigent

Eugene Gigout (1844–1925) byl francouzský varhaník a skladatel. Byl žákem Camille Saint-Saënsa a působil 62 let jako varhaník v kostele Saint-Augustin v Paříži. Jeho kompozice jsou určeny téměř výhradně varhanám, v menší míře klavíru. *Grand Choeur Dialogue* je posluchačsky velmi oblíbená efektní skladba, původně určená pro sólové varhany. Autor v ní formou hudebního dialogu střídá fráze hrané na jazykové rejstříky vedlejšího manuálu, kterým odpovídá plný zvuk hlavního stroje varhan. Tato forma imitující rozhovor dvou těles hned od svého vzniku lákala mnohé aranžéry k úpravám pro varhany a rozličné uskupení především žest'ových nástrojů. Dnes uslyšíme úpravu pro žest'ový kvintet, tympány a varhany.

Felix Mendelssohn-Bartholdy (1809–1847) byl podobně jako Mozart ve své době označován za zázračné dítě. Od osmi let studoval v Berlíně skladbu u Carla Friedricha Zeltera. Svě první významnější hudební dílo – klavírní kvartet, složil ve třinácti letech. Později začal studovat skladbu u skladatele a klavírního virtuóza Ignaze Moschelesa, který se ve svém deníku svěřil, že ho prakticky již neměl čemu naučit. Mendelssohn byl hluboce ovlivněn hudbou J. S. Bacha. V roce 1829 v Berlíně Mendelssohn nazkoušel a dirigoval Bachovy Matoušovy pašije. Mimořádný úspěch tohoto provedení (prvního od Bachovy smrti v roce 1750) byl důležitým krokem ke vzkříšení Bachovy hudby v Německu i v celé Evropě.

Mendelssohnův skladatelský záběr byl velmi široký, komponoval symfonie, opery, komorní skladby, hudbu pro klavír nebo varhany. V dnešním programu připomeneme jeho vokální tvorbu dvěma motety pro smíšený sbor. Nejprve zazní *Herr, nun lässest du deinen Diener in Frieden fahren* / *Nyní můžeš, Pane, propustit svého služebníka v pokoji*. Jedná se o zhudebnění tzv. Simeonova chvalozpěvu. Autor svou hudbou dokonale vystihl atmosféru situace, kdy stařec drží v rukou malého Ježíše, poznává v něm slíbeného Spasitele a s obrovskou vděčností a vnitřní radostí děkuje Bohu za splnění jeho slibu, že nepozná smrt dříve, než jeho oči uvidí Boží spásu.

Herr, nun lässest du deinen Diener in Frieden fahren, wie du verheissen hast. Denn mein Auge hat deinen Heiland gesehen, den du bereitet hast vor allen Völkern, dass er ein Licht sei den Heiden und zu Preis und Ehre.

Nyní můžeš, Pane, propustit svého služebníka podle svého slova v pokoji, neboť moje oči uviděli tvou spásu, kterou jsi připravil pro všechny národy: světlo k osvícení pohanů a k slávě tvého izraelského lidu. Lk 2, 29-32

Zhudebnění Žalmu 43 má od počátku jiný charakter. V úvodní části d moll se střídá unisono mužský sbor a dámský čtyřhlasý sbor. Mužský jednohlas přináší s velkou úderností první verš žalmu: *Dopomoz mi Bože k právu a obhajuj můj spor proti bezbožnému lidu...* Dámský sbor pokračuje v jemnější barvě zvuku *...a vysvobod' mě od falešných a zlých lidí*. Další verš přináší krásný zvukomalebný moment, kdy se na slova *Sende dein Licht* / *Sešli své světlo a svou věrnost...* obrazně rozsvítí povznášející tónina F dur. Následující tříosminové Andante, které přináší opět úvodní motiv a střídání mužského a ženského sboru, vyústí do slavnostní tóniny D dur. Unisono dámský text *Proč se tak trpce rmoutíš má duše a proč jsi ve mně tak neklidná* vyvrcholí několikerým zvoláním celého sboru: *Harre auf Gott* / *Čekej na Boha!* se silným a strhujícím osvobozujícím účinkem.

Richte mich, Gott... / *Dopomoz mi, Bože, k právu, ujmi se mého sporu, dej mi vyváznout před bezbožným pronárodem, před člověkem záluďným a podlým! Tys přece moje zástita, Bože. Proč*

*zanevřel jsi na mě, proč stále chodit mám zármutkem sklíčen
v sevření nepřitele? Sešli své světlo a svoji věrnost; ty at' mě
vedou, ty at' mě přivedou k tvé svaté hoře, k příbytku tvému, a já
tam přistoupím k Božímu oltáři, k Bohu, zdroji své jásavé radosti,
a hrou na cíteru ti budu vzdávat chválu, Bože, můj Bože! Proč se
tak trpce rmoutíš, má duše, proč ve mně úzkostně sténáš? Na
Boha čekej, opět mu budu vzdávat chválu, jemu, své spáse. On je
můj Bůh.* Žalm 43

Jiří Ropek (1922–2005) byl český varhaník a skladatel. Studoval hru na varhany na Pražské konzervatoři a později na AMU u Bedřicha Antonína Wiedermanna. Po svém učiteli se stal varhaníkem v kostele sv. Jakuba v Praze. Na Ropkovy "Varhanní hodinky" - varhanní recitály chodily v době komunismu do kostela stovky lidí. V roce 1970 byl jmenován profesorem varhanní hry na konzervatoři v Praze, kde pak působil dvacet let. *Victimae paschali laudes* (Chválu velikonoční oběti) je sekvence pro dny velikonočního oktávu (osm dní po svátku Zmrtvýchvstání Páně). Zpravidla bývá připisována Wipovi Burgundskému, kaplanovi císaře Konráda II. Sálského, pochází z 11. století. Existuje řada zhudebnění, nejčastěji se ale používá originální verze gregoriánského chorálu. Ropek z tématu sekvence vystavěl rozsáhlou varhanní kompozici ve formě variací virtuózního charakteru, které vystupňují ve strhující fugu.

Eduard Tregler (1868–1932) se narodil v Lounech. Jako patnáctiletý odchází studovat do Prahy na varhanickou školu, kde pedagogická místa zastávali František Blažek, Karel Knittl, Karel Stecker a později Josef Klička. V tuto dobu byla varhanická škola nejen přípravou ke hře na varhany, ale zároveň i výbornou školou kompoziční. V roce 1887 vypracoval Tregler jako školní úkol na varhanické škole Klavírní kvintet, na který byl prostřednictvím ředitele školy Vojtěcha Šváchy upozorněn Antonín Dvořák. Zde začíná celoživotní přátelství těchto dvou hudebních osobností.

Roku 1897 se Tregler zúčastnil konkurzu na místo prvního dvorního varhaníka v Drážďanech. Ačkoli neměl naprosto žádné protekční styky, místo obdržel a ve 28 letech se tak stal prvním a také jediným českým varhaníkem, který zastával tuto vysokou funkci. Po třech letech se však vrací do Prahy a přijímá místo ředitele kůru v bazilice sv. Václava na Smíchově, tedy v místě dnešního koncertu.

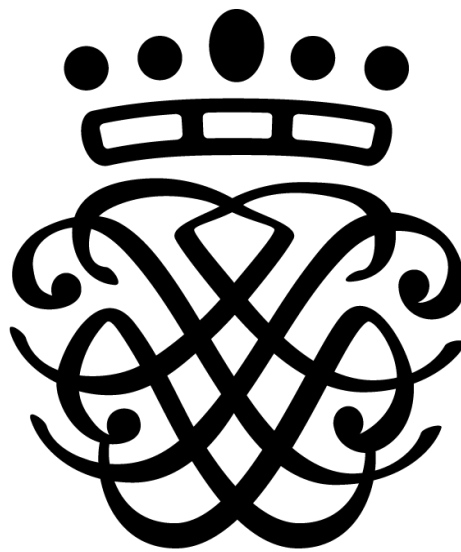
Později Prahu opouští a usazuje se v rodných Lounech, kde zastává místo učitele zpěvu a hudební výchovy na lounské reálce a sbormistrovské místo v lounském Hlaholu. V roce 1913 vítězí Tregler v soutěži o místo profesora na varhanické škole v Brně před porotou, které předsedal Leoš Janáček. Toto místo zastává Tregler kromě krátké přestávky, až do své smrti v roce 1932.

Jako hlavní bod dnešního programu jsme z Treglerovy bohaté skladatelské tvorby, věnované převážně duchovní hudbě, klavíru a varhanám, vybrali velkou mši nesoucí na partituru nadpis *Missa Jubilaei F dur*. Eduard Tregler tuto skladbu určil smíšenému sboru doprovázenému žestvým souborem a varhanami. Dílo nevšední hudební krásy, plné překvapivých výrazových a modulačních přechodů, je typickou ukázkou hudby velmi rychle se vzdalující pravidlům ceciliánské reformy. Uplatněním orchestrálního doprovodu (2 trubky, 3 pozouny a varhany) představuje přechod k moderně pojaté vokálně-instrumentální duchovní hudbě.

Bach-Collegium Praha, z.s.

s podporou Městské části Praha 5

koncert č. M60

Bach Collegium Praha

Eduard Tregler

Missa Jubilaei

Kostel sv. Václava na Smíchově

Náměstí 14. října, Praha 5

Úterý 22. dubna 2025 v 19:30